

Workshop deel 2

28 juni 2023

Even voorstellen

Senior Director

Sytse Jan Dul

manager

Jurjen Eikenaar

Agenda

Deel 2:

1. Reserves
2. Weerstandsvermogen en financiële indicatoren
3. Verschil incidenteel/structureel
4. Uw vragen

Deel 2

**Ja, ik wil meer
weten!**

Reserves

Reserves = potjes
van de raad

Bedragen x 1.000 euro		
Passiva	31-12-2022	31-12-2021
Vaste Passiva		
Eigen vermogen	280.956	238.668
Algemene reserve	48.753	50.925
Bestemmingsreserve	150.126	127.195
Saldo van de rekening	82.076	60.548

Bestemmingsreserve: reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft meegegeven

Afkoopsom onderhoud fietspad	Deze reserve dient ter dekking van de kosten van het jaarlijks onderhoud aan de Stadsweg Ten Boer
------------------------------	---

Reserves, aantal verduidelijkingen

- Mutaties in reserves mogen alleen worden verwerkt na besluit door de raad
 - Via de primaire begrotingen
 - Via begrotingswijzigingen
 - Via algemeen besluit raad dat een reserve mag worden gemuteerd (saldireserves)
- Kapitaallastenreserve betreft een bestemmingsreserve die ingezet wordt om structureel een investering te dekken. Jaarlijks worden de afschrijvingen van die investering gedekt uit de bestemmingsreserve.
- Belangrijk dat reserves periodiek worden bekeken op omvang en of de reserve nog benodigd is.

Bijdrageregeling dorpshuizen	Deze reserve is afkomstig van de voormalige gemeente Ten Boer en dient voor het verstrekken van een bijdrage in de kosten van groot onderhoud ten behoeve van dorpshuizen in het kader van de bijdrage regeling dorpshuizen.		20	Er hebben geen mutaties plaats gevonden	Bij de begroting 2022 is deze reserve ingezet. De reserve zal bij de jaarrekening 2022 worden afgesloten. Het niveau van de reserve is voldoende.
------------------------------	--	--	----	---	---

Reserves, inzicht in de stand van zaken

- In jaarrekening wordt daarbij inzicht geboden in hoeverre de reserveomvang nog voldoende is

Bovenwijkse infrastructuur	Deze reserve is ingesteld om middelen die vrijkomen door activering van bovenwijkse voorzieningen in de grondexploitaties te reserveren		1.986	Er hebben geen mutaties plaats gevonden	Voldoende
----------------------------	---	--	-------	---	-----------

- In de begroting is daarbij een meerjarenoverzicht opgenomen met de verwachte beweging in de reserves.
- Bij de actualisering van de kadernota risicomanagement zijn alle reserves doorgenomen en bijgesteld. Hiervoor zijn geen afspraken gemaakt tussen raad en college qua frequentie.
- Sommige gemeenten/provincies nemen het beslag op de reserves jaarlijks op in de jaarrekening.

Verloopoverzicht reserves 2024-2026

Naam reserve (bedragen x 1.000 euro)	Saldo 31-12- 2023	Prognose mutatie 2024	Saldo 31-12- 2024	Prognose mutatie 2025	Saldo 31-12- 2025	Prognose mutatie 2026	Saldo 31-12- 2026
Algemene Reserve	50.019	10.021	60.040	28.416	88.456	-15.225	73.231
Algemene Bestemmingsreserve	12.447	12.649	25.096	16.052	41.148	9.355	50.503
Aandelen Essent NV	1.345		1.345		1.345		1.345
Afkoopsom onderhoud fietspad	426	-23	403	-23	380	-23	357
Afkoopsommen erfpacht	13.516		13.516		13.516		13.516
Begraafplaatsen	34		34		34		34
Bijdrage MFA de Wijert	1.578	-43	1.535	-43	1.492	-43	1.449

Reserves

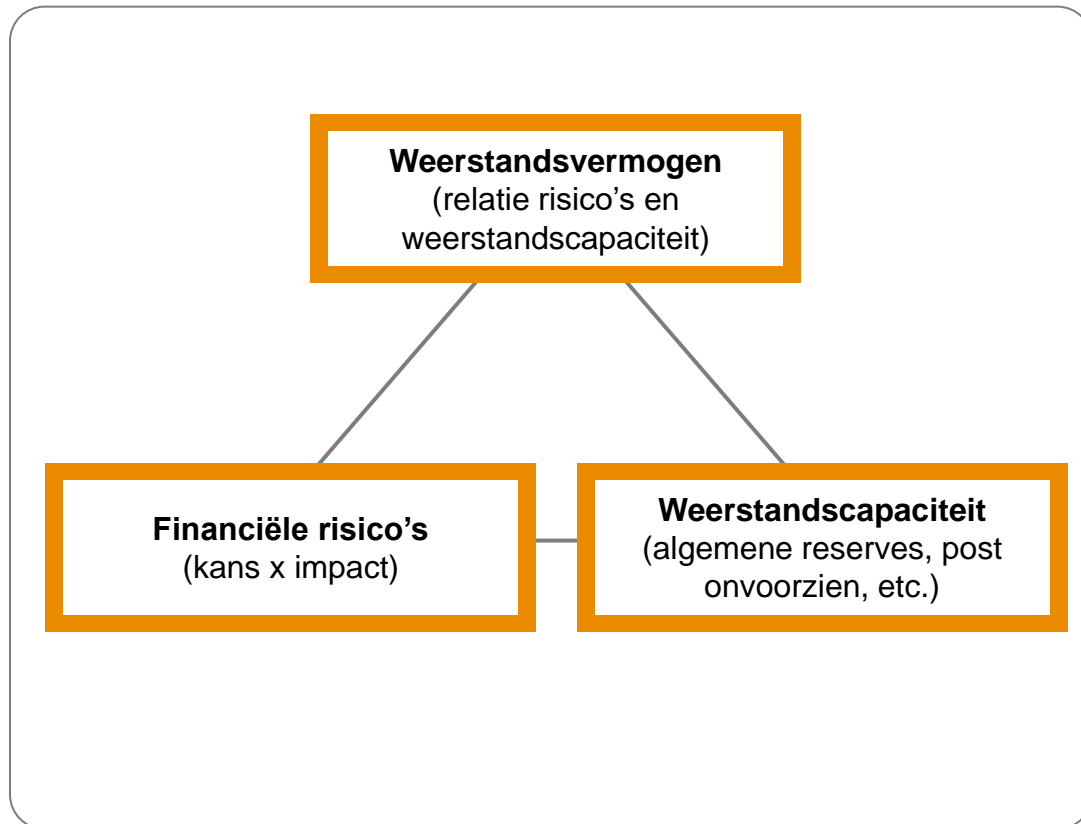
De mutaties in de reserves worden afzonderlijk gepresenteerd in de winst –en verliesrekening

Baten en lasten totaal	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening
Lasten totaal	1.099.854	1.263.602	1.253.846
Lasten totaal (exclusief reservemutaties)	1.081.584	1.233.216	1.223.461
Toevoegingen Reserves	18.270	30.386	30.386
Baten totaal	1.099.854	1.263.602	1.335.923
Baten totaal (exclusief reservemutaties)	1.081.776	1.190.928	1.265.749
Onttrekkingen Reserves	18.078	72.674	70.174
Totaal Saldo Baten en Lasten (exclusief reservemutaties)	-193	42.288	-42.288
Totaal Reservemutaties	193	-42.288	-39.788
Gerealiseerd Resultaat	0	0	-82.076

Geeft het volgende beeld:

Totaal lasten voor reserve mutaties	1.223.461.000
Totaal baten voor reserve mutaties	1.265.923.000
Totaal resultaat voor reservemutaties	42.462.000
Onttrekkingen uit reserves (baten)	70.174.000
Toevoegingen aan reserves (lasten)	30.386.000
Totaal resultaat boekjaar	82.076.000

Weerstandsvermogen en financiële indicatoren

Kengetallen	VNG-advies	Landelijk gemiddelde begroting 2022
Netto schuldquote <i>Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijk schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen</i>	<90% groen <130% oranje >130% rood	74%
Netto schuldquote gecorrigeerd <i>Via dit kengetal wordt duidelijk wat het aandeel is van de verstrekte leningen in de exploitatie.</i>	<90% groen <130% oranje >130% rood	67,7%
Solvabiliteit <i>Dit cijfer geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.</i>	<20% rood >20% oranje >50% groen	30,3%
Grondexploitatie <i>Dit kengetal geeft de omvang van de grondexploitaties in een % van de totale baten weer.</i>	<20% groen <35% oranje >35% rood	7,1%
Belastingcapaciteit <i>Dit cijfer geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde.</i>	<95% groen <105% oranje >105% rood	104,7%
Structurele exploitatieruimte <i>Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen.</i>	≥0% groen	0,2%

Cijfers 2022

Rekening 2022 Kengetallen (bedragen x 1.000 euro)	Norm	Begroting	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2022	2022	2023	2024	2025	2026
Netto schuldquote		159,6%	127,3%	153,4%	147,4%	136,0%	135,6%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	120%	126,9%	95,5%	120,4%	117,1%	109,7%	110,9%
Solvabiliteitsratio	20%	7,9%	8,9%	8,8%	9,2%	9,8%	10,3%
Structurele exploitatieruimte		0,5%	4,1%	0,3%	1,6%	2,8%	-0,7%
Grondexploitatie excl. Meerstad, Stadshavens en Suikerzijde		7,0%	3,9%	7,2%	6,7%	6,9%	7,1%
Grondexploitatie excl. Meerstad, Stadshavens en Suikerzijde		36,3%	32,3%	39,6%	38,5%	37,6%	39,4%
Belastingcapaciteit		112,8%	117,8%	124,6%	124,6%	124,6%	124,6%

Kengetallen	Gemeente Groningen		Landelijk**	
	2022	2021	2022*	2021
Weerbaarheid				
Solvabiliteit	9%	8%	30%	31%
Grondexploitaties (exclusief Meerstad)	3,9%	4,6%	7%	9%
Structurele exploitatieruimte	4,1%	2,1%	0,2%	1%
Wendbaarheid				
Nettoschuldquote	127%	137%	74%	73%
Nettoschuldquote gecorrigeerd	96%	104%	68%	67%
Belastingcapaciteit	118%	117%	105%	105%
* Op basis van de begroting 2022				
** Bron: https://findo.nl/jive				

Weerstandsvermogen en financiële indicatoren

- In begroting en jaarrekening voorgeschreven paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Voorgeschreven onderdelen BBV:
 - Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
 - Een inventarisatie van de risico's
 - Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en risico's
 - Voorgeschreven kengetallen
 - Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie
- Informatie in tussentijdse rapportages, zoals voortgangsrapportages I en II
- Actieve meldingsplicht aan raad

Paragraaf 3: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Bij de uitvoering van onze taken worden we geconfronteerd met risico's en ontwikkelingen die financiële gevolgen kunnen hebben voor de gemeente. De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de gemeente is door de risico's van de gemeente af te zetten tegen de mogelijkheden die een gemeente heeft om de risico's op te kunnen vangen. In de begroting 2020 en de rekening 2018 hebben we al geconstateerd dat de financiële positie van de gemeente onder druk staat en het noodzakelijk is deze de komende jaren te versterken. Dat het coronavirus een significant effect op de gemeentelijke financiën zal hebben, is duidelijk. Naast de gevolgen die we nu al kunnen zien, zullen de gevolgen van een wereldwijde recessie ons gaan raken. Op dit moment is geen duidelijk beeld te geven van het totale effect voor 2020 en latere jaren. Vandaar dat we het risico effecten Corona virus vooralsnog op pm zetten. Ter versterking van het weerstandsvermogen stellen we voor om 1,8 miljoen euro van het resultaat 2019 te bestemmen voor het verwachte tekort BUIG 2020. Bij de bepaling van het risico BUIG 2020 is hier rekening mee gehouden. Daarnaast stellen we voor om het resterend besteedbaar resultaat ad 2,654 miljoen euro toe te voegen aan de Algemene reserve ter versterking van het weerstandsvermogen. Beide voorstellen zijn verwerkt in het weerstandsvermogen.

Risico's en onzekerheden ten aanzien van de prognose

De belangrijkste onzekerheid zit in de ontwikkelingen als gevolg van corona. Ook de komende maanden kan dit nog een effect hebben op de financiële resultaten. Naast corona zijn er nog een aantal risico's en onzekerheden aan te geven die van invloed kunnen zijn op het daadwerkelijke resultaat. Die worden hierna toegelicht.

GGD

Vooralsnog meldt de GGD een nadelig effect van 0,9 miljoen euro op de reguliere exploitatie als gevolg van de coronacrisis. De verwachting is dat het Rijk de verwachte tekorten zal compenseren en dat dit vooralsnog geen

Weerstandsvermogen en financiële indicatoren

- Situatie in jaarrekening 2022:
- Wat zegt dit over de positie van gemeente Groningen?
- Welke ontwikkelingen zijn waar te nemen?

Berekening weerstandsvermogen jaarrekening 2022				
(bedragen x 1.000 euro)	2023	2024	2025	2026
Beschikbare weerstandsvermogen (A)	133.041	139.772	147.248	147.868
Algemene Reserve/reserve Grondzaken	66.670	72.674	79.593	79.721
Overig weerstandsvermogen	66.371	67.098	67.655	68.147
Benodigde weerstandsvermogen (B)	97.274	102.545	104.127	117.473
Risico grondexploitatie * waarschijnlijkheidsfactor (90%)	56.970	56.070	55.710	60.030
Overige risico's * waarschijnlijkheidsfactor (90%)	40.304	46.475	48.417	57.443
Ratio weerstandsvermogen (A/B x 100%)	137%	136%	141%	126%
Verhouding reserves / benodigd weerstandsvermogen	69%	71%	76%	68%
Ambitie beschikbaar weerstandsvermogen op 100%	100%	100%	100%	100%
Verschil tussen beschikbaar en benodigd weerstandsvermogen	35.766	37.227	43.121	30.396
Streefwaarde verhouding reserves/benodigd weerstandsvermogen 50%	50%	50%	50%	50%
Verschil tussen streefwaarde en actuele prognose verhouding reserve/wsv	18.033	21.402	27.530	20.985

Samenstelling weerstandscapaciteit

Beschikbaar weerstandsvermogen jaarrekening 2022 (bedragen x 1.000 euro)	jaarschijf 2023		aandeel wsv*
	incidenteel	structureel	
1. Algemene reserve	51.160		52,6%
2. Reserve grondzaken	15.510		15,9%
3. Stille reserves	50.000		51,4%
4. Structurele ruimte in intensiveringsbudgetten (bedrag x2)		5.740	5,9%
5. Onbenutte belasting capaciteit (bedrag x2)		10.273	10,6%
6. Post onvoorzien (bedrag x2)		358	0,4%
Totaal beschikbaar weerstandsvermogen	116.670	16.371	
Totaal beschikbaar weerstandsvermogen			133.041
Beschikbaar weerstandsvermogen begroting 2023			127.625
Toename/afname beschikbaar wsv			5.416

Samenstelling benodigde weerstandsvermogen

Benodigd weerstandsvermogen 2023 (jaarrekening 2022)		
(bedragen x 1.000 euro)	Incidenteel	Structureel
1. Grondexploitatie incl. Meerstad	63.300	
2. Sociaal domein		10.000
3. Niet halen bezuinigingen	3.900	800
4. Parkeerbedrijf	3.299	
5. Verstrekte leningen en garanties	2.404	
6. Gemeentelijk aandeel risico Warmestad BV	1.814	
7. Bodemsanering		1.263
8. Bedrijfsrisico werkmaatschappijen (OPSB,Sport 050) en ZD Stadsbeheer		950
9. Financiering uitvoering wet BUIG		275
10. Rentestijging		450
11. Bijdrage Veiligheidsregio		0
12. Energieprijsstijging		0
13. Agiostorting BV Suikerzijde	3.750	
14. Overige risico's	2.141	0
Totale risico's	80.608	13.738
Structureel maal factor 2		27.475
Waarschijnlijkheidsfactor 90%	72.547	24.728
Benodigd weerstandsvermogen		97.274

Hoe te kijken naar financiële positie?

- Veel verschillende perspectieven
- Weerstandsvermogen kijkt meer naar inschatting van risico's en mogelijkheid om risico's te dekken.
Nadeel: betreft (in)schattingen en is sterk afhankelijk van kwaliteit risicomanagementproces
- Solvabiliteit kijkt haar werkelijke situatie per balansdatum en is minder afhankelijk van (directe) schattingen
Nadeel: is heel gericht op 1 momentopname, kijkt minder naar toekomstige risico's en is ook afhankelijk van specifieke posten in het balanstotaal.

Omschrijving	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2021 exclusief leningen Meerstad	Jaarrekening 2021 met rekening-resultaat meerekenen
Eigen vermogen	198.879.000	198.879.000	280.956.000
Balanstotaal	2.239.827.000	1.932.177.000	2.239.827.000
Solvabiliteit	8,9%	10,3%	12,5%

- Begroting die structureel sluitend is (structurele lasten worden gedekt door structurele baten, exclusief inzet van reserves).
Nadeel: gaat uit van begrote cijfers
- Belangrijk om te kijken naar de mix van deze uitgangspunten.

Stelling 1: structureel of incidenteel?

Investering van 40 mln. wordt afgeschreven in 40 jaar.

Stelling 2: structureel of incidenteel?

Over 2022 wordt een eenmalige energietoeslag uitbetaald aan de burgers

Stelling 3: structureel of incidenteel?

De gemeentefondsuitkering over 2022 is € 10 mln. hoger

Stelling 4: structureel of incidenteel?

De sporthal wordt in 2023 verkocht en hiermee wordt een boekwinst behaald van € 5 mln.

Stelling 5: structureel of incidenteel?

De komende 3 jaar voert Groningen een subsidieprogramma uit om meer te bewegen op scholen. Jaarlijks wordt hier een € 250.000 toegekend aan de Groningse scholen in de vorm van een subsidie.

Verskil incidenteel/structureel

- De begroting van de gemeente moet structureel sluitend zijn
- Structurele lasten moeten worden afgedekt door structurele baten
- In de jaarrekening en de begroting moet een overzicht van incidentele baten en lasten worden verantwoord. Dit betreft niet de vraag of een afwijking van de begroting structureel/incidenteel is. Het gaat om het de aard van de post.
- Dit overzicht wordt steeds meer onderdeel van het toezicht van de provincie.
- Specifieke indicator voor het BBV

Structureel evenwicht (bedragen x 1.000 euro)	Begroting 2022	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Totale lasten	1.125.994	1.253.846	1.190.508	1.223.984	1.257.764	1.240.484
Incidentele lasten	-12.653	-57.330	-5.017	-6.177	-500	0
Incidentele toevoegingen reserves	-24.522	-28.031	-31.008	-42.198	-55.357	-24.290
Structurele lasten (A)	1.088.819	1.168.485	1.154.483	1.175.609	1.201.907	1.216.194
Totale baten	1.125.994	1.335.923	1.190.508	1.223.984	1.257.764	1.240.484
Incidentele baten	-6.529	-45.732	-4.140	0	0	0
Incidentele onttrekkingen reserves	-25.486	-69.302	-28.819	-29.070	-21.890	-32.449
Structurele baten (B)	1.093.979	1.220.889	1.157.549	1.194.914	1.235.874	1.208.035
Structurele exploitatieruimte (B-A)	5.160	52.404	3.066	19.305	33.967	-8.159
Structurele exploitatieruimte in percentage	0,5%	4,1%	0,3%	1,6%	2,8%	-0,7%

Aantal actuele ontwikkelingen

1. Rijk financiert veel zaken incidenteel, bijv. TOZO, energietoeslag, opvang oekraïners
2. Vanaf 2026 nog onduidelijkheid over omvang van gemeentefondsuitkering (“het ravijn-jaar”). Belangrijk voor financiële positie van de toekomst
3. Toezicht is ingericht op structureel evenwicht (begroting structureel sluitend)
4. Veel gemeenten “op zoek” naar omzetten van incidentele middelen in structurele dekking
5. Grote kostenstijgingen/inflatie met structurele effecten

Toenemende rente, gevolgen?

1. Gevolgen hangen af van mix aan leningen, looptijd, rente
2. Totale financiering € 1,5 miljard, totale rentelasten € 30 mln.
3. Overzicht laat zien dat in 2022 dure leningen zijn vervangen door goedkopere leningen
4. Leningenportefeuille kent verschillende looptijden
5. Omslagrente/rente grondexploitaties
6. Nieuwe financieringsbehoefte gaat tegen andere percentages
7. Wat zijn de mogelijkheden om rente, bijv in de financiering van Meerstad, aan te passen op de marktrente?

Mutaties in Leningenportefeuille (OG)	Bedrag x 1.000 euro	Gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2022	1.513.943	
Bij: Nieuwe leningen	140.400	1,47%
Af: Reguliere aflossingen	104.688	3,79%
Af: Vervroegde aflossingen	916	3,12%
Af: Renteaanpassing (oud percentage)	50.000	4,10%
Bij: Renteaanpassing (nieuw percentage)	50.000	1,98%
Stand per 31 december 2022	1.548.738	1,96%

Restant hoofdsom	Dat einde	EUR	
736.000,00	30-11-2030	EUR	1.776.000,00 30-09-2034
900.000,00	02-03-2031	EUR	1.924.000,00 01-02-2035
635.294,12	20-06-2040	EUR	1.368.000,00 07-06-2060
15.110.871,05	01-12-2046	EUR	800.000,00 17-01-2026
460.000,00	30-03-2032	EUR	4.312.000,00 26-01-2036
35.000.000,00	19-12-2025	EUR	1.869.533,29 29-04-2024
1.870.000,00	20-03-2033	EUR	2.640.000,00 12-01-2037
1.733.895,23	15-08-2045	EUR	20.000.000,00 27-04-2023
1.320.000,00	14-10-2033	EUR	20.000.000,00 29-04-2024
		EUR	25.000.000,00 24-08-2023
		EUR	4.480.000,00 04-02-2038
		EUR	68.589,43 01-04-2023
		EUR	53.749,34 03-05-2023
		EUR	100.000,00 09-10-2023
		EUR	3.000.000,00 01-11-2023
		EUR	10.000.000,00 08-01-2024
		EUR	2.520.000,00 04-02-2029
		EUR	10.000.000,00 01-10-2026
		EUR	6.026.666,67 23-01-2030
		EUR	2.400.000,00 29-04-2030
		EUR	7.790.477,67 24-08-2025
		EUR	586.873,41 01-04-2048

Toenemende rente, gevolgen?

Sinds het begin van 2022 zijn de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt uitzonderlijk: sinds het begin van 2022 is sprake geweest van een scherpe rentestijging. Dit hebben wij vertaald in onze rentevisie en in de verwachte rentepercentages op nieuw aan te trekken leningen in de begroting 2023. We zijn voor de berekening van de rentelasten in de begroting 2023 uitgegaan van 2 % op nieuw aan te trekken langlopende leningen en hebben rekening gehouden met het risico van een 1 % hogere rente. Daarvoor hebben wij een reservering in het (benodigde) weerstandsvermogen opgenomen. Inmiddels is duidelijk dat het risico van hogere rentes zich voordoet in 2023. In de voortgangsrapportages in 2023 gaan we in op de daadwerkelijke financiële effecten die daaruit voortvloeien. Daarbij houden we niet alleen rekening met prijseffecten (rentepercentages), maar ook met de effecten van (van de begroting) afwijkende financieringsvolumes. Voor het financieel meerjarenbeeld 2024-2027 zijn wij uitgegaan van een geactualiseerde rentevisie. We verwachten voor de jaren 2024 en verder een rente op nieuwe leningen van 3 %. Daarnaast houden wij rekening met een scenario waarbij de rente op nieuwe leningen vanaf 2024 1 % hoger ligt, dus op 4 %. Aan de hand van dat scenario hebben we onderstaande bedragen van het renterisico vanaf 2024 berekend.

0,9 miljoen euro
50%
3,8 miljoen euro
50%
4,5 miljoen euro
50%
5,5 miljoen euro
50%
Structureel
Doorlopend

Uw vragen centraal

Welke vragen
heeft u nog?

Vragen

[pwc.nl](https://www.pwc.nl)

© 2023 PwC. All rights reserved. Not for further distribution without the prior written permission of PwC.

"PwC" refers to the network of member firms of PricewaterhouseCoopers International Limited (PwCIL), or, as the context requires, individual member firms of the PwC network.

Please see www.pwc.com/structure for further details.